

GRENDEL LAJOS

Négy hét az élet

(RÉSZLET)

Hugóból vastag sugárban ömlött a szó, de mintha szándékosan késleltette volna, bátortalanságból vagy szeméremből, amit valóban ki akart mondani; rögtönzött, beszéde ide-oda kanyargott, mintha még most sem lett volna biztos afelől, hogy éppen ez az a vízimalomnál említett *alkalmas* pillanat, amikor a dolgok kimondása nem tűr több halasztást. Hát igen, a „közeg” ellenállása. Egymásra torlódtott időtömbök vastag falait kellett áttörnie, és ő nem akarta megnehezíteni Hugó amúgy sem könnyű dolgát. Megfogadta, hogy nem kérdez, nem kommentál, hogy tartózkodni fog a legcsekélyebb érzelemnyilvánítástól is. A szobában nem volt sok fény, mert csak az ernyős asztali lámpa világított az ablak tövében, a legrégebb bútordarab a lakásban, amely emlékeztetett még Vilma néni és Klementina gyerekarára is, oly öreg volt már. Ebben a sovány fényben különösképpen sápadtnak tűnt Hugó arca, s őszi esték borongós hangulatát hozta be odakintről a csendes eső egyenletes, selymes susogása és a hol megélénkülő, hol elcsituló szél hullámverése is. Úgy tűnt, Hugó beszéde is ráhangolódik erre a hullámmozgásra, hangja az egyik pillanatban fölerősödik, a következőben elerőtlenedik, s néha rövid szüneteket is tart. Elmúlt egy kis idő, amíg végre befordult a „célegyenesbe”. Itt megállni vagy innen visszafordulni nem lett volna már értelme. Ennyi előkészület után nem kellett már nagy lélegzetet venni ahhoz, hogy elmondja végre a nehezét. Az most minden erőlködés nélkül bukott ki belőle. „Egész életemben félttem a nőktől. És ha van, Isten a tanúm rá, hogy megbűnhődtem a gyávaságomért.”

Hugó mindezt nyilvánvalóan drámai bejelentésnek szánta.

„Ott, a régi malomnál hazudtam magának. Dehogyan vittem oda nőket! Ha hiszi, ha nem, én még húszévesen is szűz voltam.”

Hogy hiszi vagy sem, az ebben a pillanatban nem osztott, nem szorzott. Az a fájdalmas felismerés villant át benne, hogy talán Daninak is ez volt a baja. Talán ő is félt a nőktől. Igen, ugyanez lehetett az ő baja is, nem pedig a nemtörődömség vagy a közömbösség; már hogy a fenébe lehetne valaki közömbös a nők iránt kamaszkorába érve. De Dani mégsem volt az a fajta, mint ez a hajótörött, összevissza hablatyoló roncsember itt, az orra előtt. Kati is, ő is, sokáig azzal áltatták magukat, hogy Dani későn érő ember, akinek a tojásbéja, úgy látszik, pánccéliból

van. Persze ez nem magyarázta meg a különcségét, a mániáit, a zárkózottságát. Egy időben, például, a madaraknak volt a bolondja. Később a történelemnek, a régi magyarok vitézségének és hőstetteinek. Aztán a futballnak. Minden madárfajtat, amely a környék parkjaiban, a Hegyi ligetben vagy a Duna ártéri erdeiben fészelt, már tízéves korában olyan jól ismert, hogy az még egy képzett ornitológus is ámulatba ejtett volna. S amikor Klementina megajándékozta egy távcsővel meg egy síppal, amellyel az énekesmadarak hangját lehetett utánozni, iskola után órákra elcsavargott, naplót vezetett a „kutatásairól” vagy naphosszat madártani könyveket böngészett, ha a rossz idő szobafogságra ítélte. Mert Vilma néniék (ahogy Kati emlegette) „átkozott” könyvtárában ilyen könyvek is föllelhetők voltak. Annak idején Zoli bácsi tücsköt-bogarat összevásárolt, és Klementina boldogan odakölcsönzött Daninak bármit, amiről úgy gondolta, hogy a gyerek hasznát veheti. Kati egy idő után aggódni kezdett Dani, úgymond, érthetetlen, káros szenvedélye miatt. Veszedelmes megszállottságnak tartotta, s az is megfordult a fejében, hogy talán „nem egészen normális ez a gyerek. Ugyan kire ütött?” De máskülönben nem voltak problémák Danival, sem az iskolában, sem másutt, és barátai meg pajtásai is voltak, mint minden „normális” gyerekeknek. Ettől Kati megnyugodott kissé, és abban reménykedett, hogy Dani előbb vagy utóbb kinövi a mániáit, és végre olyan „kisfiú” lesz, amilyennek szerinte egy „normális kisfiúnak” lennie kell.

Mégsem ő, hanem Kati volt, aki előbb belátta, hogy az *ideális* kisfiú ugyanúgy délibáb, mint az ideális nagyfiú, hogy ideális férfiról ne is beszéljen már. „Amikor Dani lassan belenőtt a kamaszkorba, valamivel, az ördög tudja, miféle praktikákkal, Katinak sikerült megvásárolnia Dani bizalmát. Nem egészen, azt talán soha senki nem tudta, de legalább valami morzsányit belőle. Én felületes voltam, vagy inkább nemtörődöm. De az is lehet, hogy megint csak gyáva. Nem kívántam részt venni mások életében, még Daniéban és Krisztináéban sem, bár meg kell mondanom, hogy a felnőtt kor felé közeledve, erre ők sem tartottak már igényt. Elég teher volt nekem abban az időben magam élete is.” Hugó homlokán most a tűnődés vájt mély árkokat, mintha azon erőlködne, hogy láthatóvá tegye a gondolatait, ha már a kimondásuktól, talán tapintatból, tartózkodni kényszerül. Furcsa, kicsit emélyítő érzés volt egyszerre lenni jelen több időben, a vánszorogva, de egyenletesen előrehaladó *mostban*, és egy mozgó, vibráló, előre-hátra cikázó múlt időben, amely kiszámíthatatlanul és rögzíthetetlenül áramlott emlékezetnek nevezve magát a fejében, mintha higanyból lenne. „Az a gyanúm, főnök, hogy maga kurvára önző pasas volt. A nővérem szerint minden férfi önző. Azt mondja, a férfiak mind befelé néznek, s amikor nem, akkor is mindig magukkal vannak elfoglalva. A halhatatlanságukkal, vagy mivel.” Na már megint a kocsmai Szokratész! „Engem a halhatatlanságom sosem érdekelt. Ehhez mit szól? Sokkal inkább az a csillag, amiről Klementina beszélt. Ott úgyis másképpen lesz minden, mint ezen az Isten háta mögötti vasútállomáson, ahol olyan sokáig kell várni a csatlakozás-

ra.” Klementina mondta egyszer, nem sokkal a halála előtt: „Derék ember lettél, de azért több ambíció szorulhatott volna beléd. Ámbár még nem késő. A gyerekeid felnőttek, akár új életet is kezdhetsz.”

Hm. Igaz, ami igaz, tétlenül szemlélte, ahogy Dani és Krisztina távolodnak, mint amikor apjából a lélek szállt ki, kínos, hosszadalmas visszavonhatatlansággal, a testét és szellemét megszálló kór megmásíthatatlan kódexének törvényei szerint. És ő nem moccant. Nem nyújtotta ki a kezét utánuk. Nem rángatta vissza őket. „Mit is tehettem volna? Krisztina nem volt kezelhető, a kezes bárányokat más címekre hozta a gölya. Dani pedig egy másik univerzumban élt, s annak a kapuin hét lakat függött.” Krisztina tizenöt éves lehetett vagy talán már tizenhat, amikor összeállt egy hasonló korú, iskolakerülő, piszkos körmű, nagy pofájú, nyeszlett fickóval, akivel nem átalált délelőttönként, mikor a lakás üres volt, ágyba bújni, „a szomszédasszony mondta meg, aki nem bírta nézni ezt a züllést, ’hiszen olyan rendes, illetudó, mosolygós kislány, beszélni kellene a fejével’”, ő pedig ahelyett, hogy beszélt volna, neki ehelyett elöntötte agyát a vér, másnap délelőtt hazament, rajtakapta őket, és patáliát csapott, mint valami hisztérikus némbor, „hű, de szégyelltem magam utána, nem, már közben is, de utána még jobban”, elzavarta a fickót, aki előbb megijedt, de aztán, amikor látta, hogy megütni nem akarja vagy nem meri, olyan fölényesen, olyan magabiztosan vigyorgott, mint aki jól tudja, hogy hiába zárná be Krisztinát a lakásba, a pincébe vagy akárhová, hiába tenne bármit, neki már nincs hatalma a lányra fölött; ő most persze elmegy, nem az a fajta ő, aki áruba bocsátja az önérzetét, aki könyörögne vagy meghunyászkodva bocsánatért esedezne, de viszi magával Krisztinát is, hiába zárja be, hiába tesz bilincset Krisztina kezére, Krisztina így is az övé már, és nem lesz ez másképpen többé soha. Nem ezt mondta, nem mondott semmit sem. A nézése mondta ezt, az a lesajnáló tekintet, amikor betette az ajtót maga mögött, és kettesben hagyta őt Krisztinával az előszobában. Rabló! Krisztina sápadt volt, mint ha liszteszsákba esett volna, és reszketett az ajka, és vadállati düh lobogott a szemében. Aztán a földre vetette magát, ordított, káromkodott, öklével a padlót verte, vonaglott, mintha epilepsziás görcs rángatná. A lába előtt fetrengett, mégis elérhetetlen messzeségben, mert a lelkét magával vitte a tolvaj. „Rettenetes percek voltak. Talán csak másodpercek, de mégis hosszú időnek tűnt, amíg Krisztina kitombolta és összeszedte magát. Teljesen megbénultam, Hugó.” Aztán Krisztina is elment, de akkorra ő már belátta, hogy nem lenne értelme tartóztatni. Egyedül maradt a lakásban, és egyre csak az előbbi jelenetek peregetek a szeme előtt, újra meg újra, mintha valami műszaki hiba történt volna a fejében, s ennek következtében minden egyéb kép és gondolat megsemmisült volna ott. Ugyanaz a jelenet százszor, ezerszer, szédítő gyorsasággal ismételve magát, majd a maró felismerés, hogy talán másképpen is lehetett volna, nem ilyen jóvátehetetlenül ostobán! „Ez nem a számok világa. Ez nem matematika.” Ezt pedig már Kati mondta, amikor beszámolt neki az eseményről. Kati valószínűleg nem védeni akarta

Krisztinát, hanem talán csak megérteni. De ő ezt akkor, talán a sértettsége, talán a lappangó, felszínre törni nem bíró büntudata miatt, másképpen látta. Úgy látta, hogy Kati is beállt az ellenségei sorába, és ahelyett, hogy leülne vele higgadtan megbeszélni a további teendőket, érzéketlen, korlátolt, szakbarbár fajankónak nézi őt, akinek a begyöpösödött tudatvilága nem terjed túl az egyszerű szánalmasan gyermeketeg horizontján. „Lehet, hogy majd kinövi. Próbálj vele türelme-
sebb lenni.” Ezt tanácsolta Kati, és a maga részéről, akkor úgy tűnt, le is zárta az ügyet. „Hát igen, gondoltam, mi mást is várhatnék tőled? Színésznő! Tőled örökölte, a te vérvonalad, a te génjeid, titokban talán még biztatod is: jól van, lányom, nem kell az életet olyan komolyan venni, mint a bezápujt apád.”

Danira sem számíthatott. Krisztina és Dani úgy hasonlítottak egymásra, ahogy egy láthatatlan és meghatározhatatlan határvonalon túl a végletek tudják csak vonzani egymást. Ezt ő sosem érte föl ésszel. Bizonyára, mert ez sem matematika. „Sosem voltam kényszerképzetek rabja, de el kellett gondolkodnom rajta, nem az én személyemmel szembeni kifogásaik, fenntartásaik vagy az ördög tudja, micsoda, teremtette meg közöttük ezt a fene nagy egyetértést.” Krisztina iskolakerülése, esti kimaradozásai, az a kétes figurákból verbuválódott galeri, amelynek a hatása alá került, Danit mintha még annyira sem izgatta volna, mint Katit. Hónapokon keresztül Krisztina csak aludni járt haza. Egy idő után ettől Kati is kikészült, még ha nem is mutatta ki, hogy mennyire aggódik. De őt Krisztina legalább néhanapján közel engedte magához. Vele legalább hajlandó volt beszélni. Az ő közeledéseit azonban makacsul visszautasította, mintha élvezte volna, hogy kínzó bizonytalanságban tarthatja. Mintha csak büntetni akarta volna azért az egyetlen, de annál meggondolatlanabb incidensért. Pedig akkor már belátta, hogy hibát követett el, s ha nem szívesen és vonakodva is, de hajlandó lett volna akár bocsánatot is kérni. Krisztina azonban, úgy látszik, átlátott rajta. Mert ha megbánást mutat, ha elnézést kér is, azzal még nem érvénytelenítette volna a Krisztina barátjáról és annak barátairól alkotott rossz véleményét. Az így csak egy tartalmatlan gesztus lett volna. Kati és Dani viszont úgy tettek, mintha elfogadnák ezt az áldatlan állapotot, amelyben, még belegondolni is hátborzongató, Krisztina akár áldott állapotba is kerülhet, és akkor nincs többé visszaút a lejtőről. A vak véletlenben bízhatott csupán. Hogy az a fickó egy napon megunja és elküldi Krisztinát. Úgy hallotta, az ilyen alakok mástól sem irtóznak inkább, mint amikor valaki a nyakukba varrja magát, márpedig Krisztina ezt tette, ő tartós kapcsolatra szeretett volna berendezkedni. Legalább ennyit sikerült Daninak kiszedni belőle. De rögtön nyakon is öntötte őt egy vödör hideg vízzel. „Azért ne reménykedjete nagyon. Ha megunja is őt a Matúš, az biztos, hogy nem holnap lesz.”

„De még időben! A kiszámíthatatlan emberektől egész életemben féltém, jobban, mint a komizoktól, az aljasoktól vagy a cinikusoktól. Azok, végső soron, mind kiszámíthatók, tudom, hogy mit várhatok tőlük, van valami hamar felis-

merhető logika abban, amit tettek vagy tenni fognak, igazából nem tudnak meglepni, Hugó. Sokszor, főleg fiatalabb korában és a házasságunk első éveiben, Kati is kiszámíthatatlan volt. De miután megszülettek a gyerekek, ez elmúlt. Azért egészen nem változott meg; mégis lett valami középpontja, vonatkozási pontja, vagy minek nevezzem, az életének, tehát a gyerekek, ők valahogy már a pusztán létezésükkel értelmet adtak Kati életének. Egyszeriben rend lett benne és körülötte, kiegyensúlyozottabb lett, határozottabb, céltudatosabb. Sok évig úgy éltünk, mint a legtöbb normális család. Problémák voltak, azok minden családban előadódnak, összetűzések és kisebb-nagyobb veszekedések is, de alapjában véve jól működött ez a családi életnek vagy mi a fenének nevezhető gépezet, ez a sebezhető mikrostruktúra, mindaddig, amíg Krisztina föl nem borította az asztalt, amíg meg nem jelent a színen ez a Matús nevű kerékkötő, és Krisztina a kiszámíthatatlanságával pokollá nem tette az életünket. Az utolsó gimnáziumi évét meg kellett ismételnie, és ez nagy szégyen volt, nemcsak rá nézve, hanem rám nézve is, hiszen miféle pedagógus az, aki még a saját lányát sem képes ráncba szedni. Kétségbeesve kerestem valamiféle logikát az esztelen viselkedésében, de hát, ugye, Hugó, az esztelen attól esztelen, hogy hiányzik a tetteiből a logika, tehát tulajdonképpen abban sem volt logika, hogy ott kerestem logikát, ahol az ilyen nem lehet. Sok álmatlan éjszakám volt akkoriban. Én leszek a világ legboldogabb embere, ha nem bukik meg az érettségi vizsgán, gondoltam, meg azt is, hogy nagy valószínűséggel nem leszek a világ legboldogabb embere. Ha más nem is, az azért előrelátható volt, hogy nem teszi le az érettségét. De megint tévedtem!”

Krisztina beleszeretett egy középkorú, elvált férfibá, „de erről sokáig sem én, sem Kati nem tudtunk”, azt vették észre csupán, hogy Matús alighanem kilépett Krisztina köreiből, más zavaros vizekre evezett, vagy pedig Krisztina adta ki az útját, de mindegy, hogy miképpen történt, fő, hogy így történt, nem a részletek a fontosak. Először csak azt vették észre, hogy Krisztina mintha megkomolyodott volna. De azért nem kell mindjárt nagy dolgokra gondolni, ez a megkomolyodás abból állt, hogy ritkábban hisztériázott, és többet kommunikált velük, magyarul, olykor beszélni is lehetett vele, s iskolába is rendszeresen járt. „Megjött az esze, gondoltam én, mert ez volt a legkézenfekvőbb magyarázat; volt egy kisiklás az életében, de hát kinek nincs tizenhat éves korában? Kicsit sokáig tartott, de aztán még idejében észbe kapott, ilyen egyszerű ez, végződhetett volna a dolog rosszabbul is.” De Kati nem volt naiv. Örült persze ő is, de az örömébe gyanakvás vegyült. „A nők csálthatatlan ösztöne, az!” Sokszor megtörtént, hogy Krisztina megint késő estig kimaradt, s szombaton vagy vasárnap, néha mindkét napon már délelőtt elpucolt otthonról, ebédre és vacsorára sem jött haza, vagyis a jelek arra mutatnak, hogy van valakije, de ők nem bolygatták az ügyet, nem faggatództak, nem akarták elrontani a dolgot, mert ez az új valaki jó hatással volt Krisztinára, akkor meg minek?

„Huszonkét évvel volt idősebb Krisztinánál. Elvált férfi. Építési vállalkozó, gazdag ember. Krisztina elvitte az érettségi bankettjére. Voltak, akik hüledeztek, mások irigykedtek Krisztinára, egy pénzeszsák, hát ez nagy szerencse! A neve nem fontos, meghalt már, balesetben, zavaros, máig tisztázatlan ügy volt, s amikor meghalt, már nem éltek együtt. Mindenesetre ismert ember volt, egy időben, s főleg a halála után, cikkeztek is róla a sajtóban. Krisztina elment a temetésére, de egyébként nem emlegette.” A bankett után többé nem volt titok a viszonyuk. Krisztina pedig azon nyomban magához ragadta a kezdeményezést. „Intézkedett! Intézkedni, azt nagyon tud!” A férfinak volt egy négyszobás lakása a Mély út szomszédságában, s Krisztina már az érettségi bankettja utáni héten odaköltözött. Nemsokára nyaralni mentek Egyiptomba. Krisztina hallani sem akart arról, hogy továbbtanuljon, s a férfinak nem okozott gondot elhelyezni őt az egyik vállalatánál. Semmi kétség, mindene meglesz, zenélő arany bilije is, ha történetesen azt kívánna. Mint egy luxuskurvának. Ezt nem mondták így egymás előtt, de így gondolták, s bár Krisztina eleinte fogadkozott, hogy nemsokára összeházasodnak, ők azonban az első pillanattól fogva sejtették, hogy ez is csak porhintés, s az is marad, még akkor is, ha ez a por most aranyból van. Befolyásos ember volt, mi több, valószínű diktátor a szakmájában, s teljesen belebolondult Krisztinába. Vagy legalábbis úgy tett. Szórta a pénzt, és hivalkodott az összeköttetésekkel, de ha berúgott, közönségesen viselkedett, mint egy falusi kocsmáros vagy egy kidobó fiú. Azokban a zavaros időkben a rendszerváltás után sok pitiáner senkiházi szedte degeszre magát pusztán annak köszönhetően, hogy valamelyik haverja vagy valaki az atyafiságából magas posztra ügyeskedte föl magát, s ez a fickó, akinek a múltjáról Krisztina is csupán annyit tudott, hogy a régi rezsimben rendőrtiszt volt mérőföldekre az Isten háta mögött, élt is a felkínált lehetőséggel. Ezt még csak zokon sem lehetett venni tőle, elvégre nagy számár az, aki ilyenkor habozik, moralizál vagy meggyávul. Ezzel Hugó is egyetértett, bizony, így van, hasonló helyzetben ő sem cselekedne másképpen, vele legföljebb az a baj, hogy sosem tudta „helyzetbe hozni” magát. Meggazdagodni csak a gyávák és a tehetségtelenek szemében bűn, ő sosem haragudott a gazdagokra, mert ő más perspektívából tekint rájuk, a szabad ember, az „önérzetes léhűtő” nézőpontjából. Ezek az ő szavai voltak, a „filozófusé”, aki, ha nem is egészen önszántából, de mégiscsak a „természet gyermeke” lett, s ahogy elnézi ezt a „kurva világot” maga körül, ezt egyáltalán nem is bánja. Sanyi pedig megint nem tudta, hová tegye Hugót, a hülyék, avagy az emberi faj tiszteletre méltóan rendhagyó produktumai közé?

„Egyszer állást is kínált nekem. Hagyjam a francba a számokat meg a geometriát, nála kétszer vagy akár háromszor annyit kereshetnék, mint a lepusztult tanári pályán. Ő látna bennem fantáziát valamelyik cégénél.” Hát nem! Nem gyávaságból hártotta el az ajánlatot, hanem bizalmi deficitből. Sosem tetszett neki a pasas, túl sok volt körülötte a köd meg a homály, s másfelől a görögtűz meg a sanda politikai szerencselovagok, akik aztán, a legdörzsöltebbek kivételével, vi-

haros gyorsasággal tűntek el a süllyesztőben. A talpon maradáshoz akkoriban a tehetség és a szorgalom önmagában nem volt elég. „Új világ volt születőben, semmivel sem kevésbé piszkos, mint az előző világok.” Hugó heves bólogatással honorálta kifakadását. „Ejnye na, de finnyás pacák maga, főnök!”

Pedig nagy volt a kísértés. Visszavághatott volna a sérelemért, ami a forradalom napjaiban érte. Voltaképpen nem volt nagy ügy, nem késszúrás volt, inkább csak tűszúrás vagy még annyi sem, legföljebb karcolás. Nem is lelkezett miatta akkor, de a karcolás nyoma mégis megmaradt. Švoňavec az ad hoc gimnáziumi forradalmi bizottság egyik napról a másikra leváltotta, így ment ez akkoriban más iskolákban is, Švoňavec pedig megérdemelte, ritka nagy beszari alak volt, s hiába esküdözött égre-földre, hogy mostantól náluk is minden másképpen lesz, túl sok kollégát alázott meg a múltban, világos, hogy mennie kellett. Švoňavec a könnyeivel küszködött, de a könnyek későn jöttek, előbb kellett volna, előbb, Švoňavec elvtárs... Öreg is volt, vaskalapos is volt, nem rúgták ki, maradhatott, taníthatott, de a levegő megritkult körülötte. „Az egyik kolléga engem javasolt a helyére. De egy másik kolléga neve is szóba került.” Nem, neki nem fűt hozzá a foga. Félt a felelősségtől. Ezt akkor ott meg is mondta. Ennek ellenére jó esélyei voltak. A jelöltek kaptak két nap gondolkodási időt. A másik jelölt, fedje a nevét jótékony homály, amúgy is rengeteg év múlt el azóta, a következő napon találkozóra hívta a nem messzi presszóba, ahol gondterhelt arccal, történelmi felelősségének tudatában, felszólította, hogy lépjen vissza. „Nincs veled semmi probléma – motyogta, s nem mert a szemébe nézni. – Mindenki szeret téged, hiszen tudod. Mindenki nagyra becsül.” És olyan bőkezűen halmozta el hízelt szavakkal, mintha gyászbeszédet mondaná a sírja fölött. „Az az egyetlen probléma, hogy magyar vagy. Ez önmagában nem baj, senkinek a legkisebb kifogása sem lehet ellene. Ámde a mi iskolánk szlovák gimnázium, és nem jól venné ki magát, ha azt egy magyar dirigálná. Nem mindegyik szülő értené meg. Ebből problémák lehetnének a jövőben. Hiszen tudod te is, hogy zavaros idők jönnek.” Hát hogyan tudta volna! Nem bántódott meg különösebben, akkor nem. Csak épp nem felejtette el. Akkor azt hitte, hamar el fogja felejteni, és lám, kiderült, hogy rosszul ismeri magát. Semmiség az egész. Butaság. De csak az eszével tudja, hogy butaság, a szívével nem. „Úgy látszik, a szív emlékei nemcsak messzebbre nyúlnak, hanem tartósabbak is.” Na, ezt talán mégsem kellett volna mondania, ezt már Hugó mondta benne, a botcsinálta koldus filozófus, és rémülten gondolt arra, lehet, hogy benne is lakik egy Hugó, aki szeretne kibontakozni, és meg is teszi, ha nem vigyáz.

Hugó is észrevehette, hogy veszedelmes vizekre evezett, mert igen furcsán csillogott a szeme, s az csak részben lehetett a bortól, mert közben eltűnt a nézéséből az a csöppnyi sunyiság, gyanakvás és meghunyászkodó alázat, amely öröknek és megmozdíthatatlannak látszott ottan még néhány pillanattal előbb is. A szavai is árnyalatnyival keményebben pattogtak. „Azt mondják, a pénznek nincs

szaga. Én meg azt mondom, hogy nemzetisége sincs. A pénz... hát az az igazi eszperantó.” De hogy jön ez most ide? Sanyi kereste az összefüggéseket, de úgy látszik, nem a helyes irányban. Ha Hugó az iménti bölcselmét nem szánta is kioktatásnak, az ennek ellenére is annak tűnt. „Miket fecseg itt összevissza?” Egy darabig csak az eső kopogása hallatszott az ablakpárkányon, miközben Hugót a titkozatosság aurája vette körül, ő pedig újabb erőfeszítést tett, hogy visszaevickéljen a helyes mederbe. Hugó azonban nem volt rest, kihasználta az ő pillanatnyi gyöngeségét. „Tudja, főnök, már meg ne haragudjon emiatt, de maga balfácán volt. Most élhetne, mint hal a vízben. Tudja, engem nem érdekel a pénz. Hol van, hol nincs. Megszoktam, hogy egyszer így, máskor úgy. A szabad ember valahogy mindig megvan. De aki nem szabad, hát annak igenis a pénz legyen az Istene! Aki finnyáskodik, előbb-utóbb pórul jár.”

S neki nem voltak érvei, amelyekkel visszavághatott volna. Azt már akkor is tisztán látta, hogy Krisztina a fickó pénzére hajt. És, bizony, ő ezt a lelke legmélyén nem helytelenítette. Szavakban igen, de a szavak szappanbuborékok. Az volt az érzése, hogy ebben a pillanatban Hugó belelát a lelkébe, s ott képmutatást lát. Kínos érzés volt. Még akkor is, ha Hugótól oly messze állt a moralizálás szándéka, mint tőle az, hogy mentegetőddzék.

Nem lett volna szabad Hugót beengednie a házba.

